

מי מחליט/ה עלי?

מערך לבתי ספר יסודיים לקראת ועידת האקלים הבינלאומית והבחירות לרשויות המקומיות

למורה:

מערך שיעור זה עוסק באחריות שלנו והאחריות של בעלי סמכות סביבנו, וכיצד אנו מקיימים תקשורת מולם. המערך אינו עוסק בהכרח ישירות בנושאי סביבה או אקלים, ולכן מתאים גם לשיעורי אזרחות או חינוך.

עוזרים לפעילות:

מקור ומצגת מלווה לפעילות

העשרה למורה בנוגע לנחלת הכלל:

- הערך "נחלת הכלל" מתוך אתר וויקיפדיה
- הפרק "הריב על נחלת הכלל" מתוך סדרת "סוף העולם" של מרכז השל

חלק א' - מי מחליט/ה עלי (20 דקות)

מציגים על המסך את משחק א', שאלות קלות לפתיחה. מתנדב/ת מקרב התלמידים מסובב את הגלגל ועליו להשיב מי אחראי/ת על התוצאה שעלתה בגלגל.

מי אחראי/ת...

- לקנות פירות וירקות הביתה
- ששיעורי הבית שלי יהיו מוכנים
- להוריד את הזבל בימי שלישי
- להקפיץ אותי לחוג
- שאגיע לבית הספר בזמן בכל בוקר
- שהחדר שלי יהיה נקי

למורה: בחלק מהמקרים התשובה ברורה (ההורים/הילד/ה) ובאחרים יתכן והתשובה פחות ברורה. כל ילד/ה ומה שנהוג בבית שהוא בא ממנו.

אין צורך לפתח דיון סביב התשובות.

מציגים על המסך את משחק ב' – שאלות בדרגת קושי גבוהה יותר.

בכל פעם הופכים קלף ועל אחד התלמידים להשיב. אם השאלה אינה רלוונטית לו באופן אישי (למשל, הוא מתגורר בבית פרטי ולא בבניין משותף), עליו לנסות לדמיין ולהשיב בכל זאת.

מי אחראי/ת...

- שחדר המדרגות בבניין המגורים שלי יהיה נקי
- שהכיתה שלנו תהיה נקיה במהלך יום הלימודים
- שהכיתה שלנו תהיה נקיה כשנגיע מחר בבוקר
- שהכסא שלי בכיתה לא יהיה שבור

למורה: גם כאן אין בהכרח תשובה אחת נכונה בכל שאלה. המטרה היא לתת למגוון תשובות לעלות מהתלמידים, גם אם הן לעיתים סותרות זו את זו.

אנחנו נמצאים בתקופה מאוד מורכבת, שצפויה להשפיע על החיים של כולנו.

בני האדם שורפים דלקים מאובנים (פחם, נפט וגז) בעיקר להפקת חשמל ונסיעה ברכבים, ושריפתם גורמת לשחרור גזי חממה. גזים אלה גורמים להתחממות כדור הארץ, אשר יוצרת שינויי אקלים.

שינויי האקלים גורמים ליותר שריפות, הצפות, גלי חום, פגיעה בטבע ובבעלי החיים, פגיעה בים ועוד.

יש מספר פעולות שמומחים ממליצים לנו לעשות בקשר לשינויי האקלים. למשל:

- לוודא שיותר מים יתנקזו ולא ייגרמו הצפות
- לשמור על הטבע, כדי שיותר גשם יחלחל והערים לא יוצפו
- לעבור לשימוש במקורות אנרגיה מתחדשים ונקיים, כדי להפחית את שריפת הדלקים הרגילים בייצור חשמל
- לעבור לשימוש בתחבורה ציבורית, אופניים וכו', כדי להפחית את שריפת הדלקים הרגילים בנסיעה ברכב שאינו חשמלי

מציגים על המסך את משחק ג' - שאלות יותר מורכבות. כאן כל התלמידים עונים ביחד. ניתן לפתוח כל סוגיה לדיון קצר.

חלק ב - השפעה (15 דקות)

שאלת פתיחה לתלמידים: מעבר לאחראי/ת שדיברתם עליו קודם לכן, האם גם אני יכול/ה להשפיע על חלק מהם?

חלוקה לקבוצות - המורה מחלקת את הכרטיסים בין הקבוצות. חשוב שכל קבוצה תקבל לפחות כרטיסיה אחת מכל קטגוריה. כל קבוצה מקבלת כמה מהמקרים שהוצגו קודם לכן. צרו טבלה וציינו בה האם אפשר להשפיע על התוצאה כאזרחים/תושבים, ואיך?

המקרה	האם גם אני יכול/ה להשפיע?	איך?

למורה: הכוונה היא שהתלמידים יבינו שהאחריות היא אמנם על העיריה/ממשלה, אך הכוח שלהם כתושבים/אזרחים הוא לבקש, להציף, להשמיע את הקול.

לא מצופה מהם לתכנן תהליך או פעולה, אלא לעשות הכרות ראשונית עם סל האפשרויות שעומד לרשותם.

כל קבוצה מציגה בקצרה האם היה מקרה שלא מצאו רעיון לאפשרות להשפיע עליו. אם היה כזה קבוצות אחרות יוכלו לתת רעיון.

המורה מתעדת על הלוח את רשימת האפשרויות להשפיע (בלי לציין את המקרים. רק רשימת דרכי הפעולה).

דוגמאות לתשובות למורה:

- **קטגוריה א' - במשפחה**
 - לקנות פירות וירקות הביתה (להציע להורים לעשות איתם קניות או ללכת למכולת בעצמי)
 - להוריד את הזבל בימי שלישי (להתנדב לעשות

מי אחראי/ת...

- שננשום אוויר נקי בכל יום
- שהנחלים בישראל יהיו נקיים
- לנטוע ברחוב עצים שנוכל ללכת בצילם בימים חמים
- להתקין פתחי ניקוז בכמות שתספיק לימים גשומים מאוד
- שמפעלים לא יפלטו גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ
- לסלול שבילי אופניים ולדאוג לקווי אוטובוס, כדי שנוכל לנוע ללא רכב פרטי שפולט גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ
- שנקנה ונאכל פחות בשר (פרות פולטות גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ)

למורה: בכל המקרים התשובות הן הרשות המקומית או הממשלה, באמצעות מדיניות, פרסום, הסברה לתושבים/אזרחים. כמובן שיש גם אחריות שלנו כאזרחים, על זה ידובר בחלק ב' להלן.

סיכום של המורה:

תראו איזו התקדמות עשינו במהלך השיעור. התחלנו עם דברים שקורים אצלנו בבית ובמשפחה, עברנו דרך דברים שקשורים לכולנו כאן בכיתה או בבניין שאנחנו גרים בו, וסיימנו בדברים שנוגעים לכל תושבי העיר או לכל אזרחי המדינה.

התחלנו בלומר מי אחראי על כל דבר, ולמדנו שגם לגבי דברים שהם באחריות של העיריה או הממשלה, יש לנו אפשרות להשפיע, לעודד אותם לטיפול בעניין. הם קשובים לציבור ואפשר (וכדאי) להציג להם בקשות לגבי מחלוקות.

בהצלחה!

(את זה ולעזור בבית)

- להקפיץ אותי לחוג (ללכת ברגל אם זה במרחק הליכה במקום להטריח את ההורים)
- שהחדר שלי יהיה נקי (להציע לנקות בעצמי מדי פעם)

• קטגוריה ב' - בבניין ובבית הספר

- שחדר המדרגות בבניין המגורים שלי יהיה נקי (להכין שלט בשם ועד בניין שמבקש מהדיירים לשמור על הניקיון)
- שהכיתה שלנו תהיה נקיה לאורך יום הלימודים (שיהיה תורן ניקיון יומי / שלט)
- שהכיתה שלנו תהיה נקיה כשנגיע מחר בבוקר (שיהיה תורן ניקיון בסוף היום כדי להקל קצת על המנקה / שלט)
- שהכסא שלי בכיתה לא יהיה שבור (להכין שלטים שקוראים לשמירה על רכוש בית הספר)

• קטגוריה ג' - בעיר ובמדינה

- שננשום אוויר נקי בכל יום (לשלוח מכתב / להעלות פוסט למפעלים מזהמים או לשרה להגנ"ס)
- שהנחלים בישראל יהיו נקיים (כנ"ל)
- לנטוע מספיק עצים כדי שנוכל ללכת בצילם בימים חמים (לשלוח מכתב / להעלות פוסט / לבקש פגישה / לצאת להפגנה ברשות המקומית)
- להתקין פתחי ניקוז בכמות שתספיק לימים גשומים מאוד (לשלוח מכתב / להעלות פוסט / לבקש פגישה / לצאת להפגנה ברשות המקומית)
- שמפעלים לא יפלטו גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ (לשלוח מכתב / להעלות פוסט / לבקש פגישה / לצאת להפגנה מול מפעלים מזהמים או לשרה להגנ"ס)
- מסלול שבילי אופניים ולדאוג לקווי אוטובוס, כדי שנוכל להגיע למקומות בלי להשתמש ברכב פרטי שפולט גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ (לשלוח מכתב / להעלות פוסט / לבקש פגישה / לצאת להפגנה מול שרת התחבורה)
- שנקנה ונאכל פחות בשר (פרות פולטות גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ) (לשלוח מכתב / להעלות פוסט / לבקש פגישה / לצאת להפגנה מול חברות המזון / למשרד החקלאות / להכין שלטים להעלאת מודעות)

נרטיסיות חלק ב'

לשלוש פירות וירקות הביתה א	להוריד את הזבל בימי שלישי א	שהחדר שלי יהיה נקי א
לסלול שבילי אופניים ולדאוג לקווי אוטובוס, כדי שנוכל לנוע ללא רכב פרטי שפולט גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ ג	שחדר המדרגות בבניין המגורים שלי יהיה נקי ב	שהכיתה שלנו תהיה נקיה לאורך יום הלימודים ב
שהכיתה שלנו תהיה נקיה כשנגיע מחר בבוקר ב	שהכסא שלי בכיתה לא יהיה שבור ב	שנקנה ונאכל פחות בשר (פרות פולטות גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ) ג
שננשום אוויר נקי בכל יום ג	שהנחלים בישראל יהיו נקיים ג	לנטוע מספיק עצים כדי שנוכל ללכת בצילם בימים חמים ג
להתקין פתחי ניקוז בכמות שתספיק לימים גשומים מאוד ג	שומפעלים לא יפלטו גזים שגורמים להתחממות כדור הארץ ג	להקפיץ אותי לחוג א